

Naslov projekta: **Slovenci pod okupatorji in v medsebojnih spopadih**

Vodja projekta: **dr. Boris Mlakar**

Trajanje projekta: **2001-2004**

Projekt, ki sta ga poleg vodje izvajala še dr. Vida Deželak Barič ter dr. Damijan Guštin, se je delil v več sklopov. V okviru prvega je bil poudarek na analizi Osvobodilne fronte kot patriotske in revolucionarne organizacije ter analizi vloge Komunistične partije Slovenije v protiokupatorskem odporu. Analiza je pokazala, da je šlo pri obeh organizacijah za zraščeno patriotskih in revolucionarnih ciljev, pri čemer je bilo posebej razvidno prizadevanje KPS, da si v javnosti ustvari predvsem podobo nacionalnega političnega subjekta, neodvisnega od zunanjih centrov.

Drugi tematski sklop je bil posvečen vlogi ženske kot objekta in subjekta dogajanja na Slovenskem v času druge svetovne vojne. Kar zadeva vlogo žensk v okviru revolucionarnega osvobodilnega gibanja je raziskava pokazala, da je vodstvo gibanja s pritegnitvijo žensk hotelo doseči predvsem množičnost gibanja, pri čemer naj bi ženske, tudi z uvedbo splošne volilne pravice, postale zavestne politične podpornice OF na čelu s KPS. V nasprotju s tem se vloga in položaj žensk v okviru protirevolucionarnega tabora vsaj načelno nista spreminjala ter sta slonela na ustaljenem in konservativnem gledanju, ki je izviral še iz razmerij predvojne družbe. Poleg tega pa je šlo v tem primeru za izredno majhno število aktivnih ženskih vlog.

Presoja vojaškega pomena Slovenskega domobranstva v boju proti slovenskim partizanskim silam ter spremljajoče poglobitve teme protirevolucionarne ideologije so predstavljale naslednji vsebinski sklop projekta. Potrdila se je hipoteza, da je v prvem obdobju delovanja domobranska vojaška sila glede na možnost avtonomnega operiranja zgolj na lokalni ravni bila predvsem obrambnega značaja, kar pa se je deloma spremenilo z uvedbo in akcijami t.i. udarnih bataljonov. Podobno se je izkazalo pri vprašanju zadevne ideologije, kjer so njene poglobitve teme slonele na konceptu samoobrambe pred komunističnim nasiljem, a tudi tu v zadnjem obdobju pride do drugačnih vsebinskih poudarkov.

Zadnji sklop je projekt posvetil analizi vojaškega sodstva partizanskega gibanja ter zatem končni integraciji slovenske partizanske vojske v Jugoslovansko armado. Kljub eroziji pravnega sistema, do katerega pride zaradi vojnega stanja, se je pokazalo, da je bilo vzpostavljanje vsaj zasilnega pravosodnega sistema nujno tudi za odporniško gibanje. V tem okviru se je formiralo vojaško sodstvo, ki pa je predstavljalo le del nove revolucionarne oblasti. Kar zadeva integracijo v enotno Jugoslovansko armado je analiza potrdila hipotezo o prevladujoči politični podlagi razpusta slovenskih partizanskih enot, čeprav so bili omenjeni politični razlogi utemeljeni tudi na strokovnih podlagah, na razumevanju vojske kot enotne in s subordinacijo povezane organizacije v državnem merilu.